

РЕШЕНИЕ

№ 7590

гр. София, 05.03.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 21 състав, в публично заседание на 13.02.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Елена Попова

при участието на секретаря Елица Делчева и при участието на прокурора Пламен Райнов, като разгледа дело номер **11666** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 284 - 285 от Закона за изпълнение на наказания и задържане под стража (ЗИНЗС), във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ).

Образувано е по искова молба на П. Д. Ц., от [населено място], чрез адв. И. С. от САК, срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) при МП с искане за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 50 000 лв., претърпени поради лоши битови и хигиенни условия при изтърпяване на наказанието и неполагане на медицински грижи, съобразени с индивидуалните нужди на лишения от свобода в периода от 17.07.2022 г. до 25.11.2024 г., ведно със законната лихва и разноските по делото.

В исковата молба ищецът твърди, че претърпените от него неимуществени вреди са в следствие на лоши битови и хигиенни условия в Затвора „К.“, които се изразяват в недостатъчна жилищна площ, наличие на влага, мухъл и течове в килията по време на дъжд, наличие на хлебарки, дървеници и гризачи в килиите, лоши условия за ползване на общите бани и тоалетни в закритата част на затвора, липса на санитарен възел извън килиите по време на престоя на открито, негодна за консумация вода и честото й спиране, липса на медицинско лице в затвора, и липса на адекватни медицински

грижи предвид заболяванията на ищеца – артериална хипертония, хепатит Ц и опиумна зависимост. Претендира присъждане на адвокатско възнаграждение.

Ответникът Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” при МП, чрез процесуалния си представител, оспорва исковата молба в писмен отговор, в открито съдебно заседание и в писмени бележки. Твърди, че липсва доказателство за нарушеното физическо и психично здраве на ищеца, което да е пряка и непосредствена последица от действия или бездействия на администрацията в затвора. Поддържа, че жилищната площ, в която ищецът е пребивавал, отговаря на изискванията на чл. 43, т. 4 ЗИНС; спалните помещения са в приемлив вид; цялата площ на ареста и затвора са били третирани редовно срещу вредители, за което прилага протоколи за обработка и дезинсекция по график. Твърди, че пространството за престой на открито е в непосредствена близост до килиите и затова не разполага с отделен санитарен възел. Прилага обяснения за режима на вода в ЗОЗТ „К.“, както и протокол от СРЗИ от 27.03.2024 г. за нейното изследване. Прилага медицинска справка от д-р Д. – лекар ЗОЗТ „К.“ относно здравословното състояние на ищеца. Претендира за отхвърляне на иска и присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

Участвалият в производството по делото прокурор от СГП счита, че исковата претенция е основателна.

Административен Съд С. - град, I отделение, 21 състав, след като взе предвид наведените в исковата молба доводи, изразеното становище на ответника и на представителя на СГП и се запозна с приетите по делото гласни и писмени доказателства, намира от фактическа страна следното:

Видно от Докладна записка № ИЗ – 1203/ 03.02.2025г. ищецът П. Д. Ц. постъпва в Затвора [населено място] на 01.06.2022г. съгласно Заповед №2612/ 28.06.2022 г. на ГДИН. На 12.07.2022 г. е преведен в Затвора, [населено място]. На 15.07.2022 г. е разпределен в ЗОЗТ „К.“, като е настанен в 5-та група. От 01.01.2024 г., от когато се води архивът на ЗОЗТ „К.“, до датата на изготвяне на докладната записка ищецът е бил единствено в 7-мо спално помещение, което е с квадратура 31 кв.м и капацитет 7 лишени от свобода.

Съгласно Протокол № 76/16.07.2010 г. на Държавната психиатрична болница за лечение на наркомания и алкохолизъм ищецът страда от „психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на опиоиди. Х. зависимост. Субституираща терапия с Метадон. Хепатит Ц. Личностна промяна.“ С експертно решение №1607 от 02.06.2020 г. за ищеца е определена 50% трайно намалена работоспособност поради психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употребата на опиоиди.

Относно условията на изтърпяване на наказанието съдът съобразява информацията, предоставена от ответника по реда на чл.284, ал.3 от ЗИНС: а именно Докладна записка Рег. №168 от Д. Т., инспектор „СДВР“ на 5-та група в ЗОЗТ „К.“, Медицинска справка на д-р Т. Д. – лекар ЗОЗТ „К. Рег. №168, Докладна записка от мл. инсп. Т. И. – домакин в ЗОЗТ „К.“ Рег. №168 и приложения към тях.

Относно твърдението на ищеца, че жилищната площ в помещението, където е бил настанен, е недостатъчна, съдът установи следното: Според Докладна записка Рег. №168 от Д. Т., инспектор „СДВР“ на 5-та група в ЗОЗТ „К.“ спалното помещение, в което е бил настанен ищецът, е с квадратура 31 кв. м. и в него са пребивавали 7 лишени от свобода, в изпълнение на изискванията на чл. 43, т. 4 ЗИНС за минимум 4 кв. м площ за едно лице.

Относно посочването в исковата молба, че условията в ЗОЗТ „К.“ не осигуряват за лишените от свобода достатъчно осветление и проветрение и че има мухъл и течове по време на дъжд, както и лоши условия в баните и тоалетните, съдът взе предвид Докладна записка Рег. №168, според която „притокът на естествена светлина и проветряване не е ограничен, спалните помещения разполагат с прозорци с отворяемост 50% съгласно стандартите. Осветлението в спалното помещение е луминисцентно и се състои от три осветителни тела, всяко с по три лампи. Санитарният възел е обособен, състои се от бокс, отделена баня и течаща вода, както и има тоалетна в отделно помещение със заключваща се врата. Съгласно чл. 176 ППЗИНС помещенията се почистват и хигиенизират от самите лишени от свобода, които получават от администрацията хигиенни материали и освен това могат допълнително да закупят почистващи препарати от магазина в общежитието“.

По отношение на твърдението на ищеца за липса на негодна за консумация вода и честото ѝ спиране, съдът взе предвид Докладна записка Рег. №168 от Д. Т., инспектор „СДВР“ на 5-та група в ЗОЗТ „К.“, съгласно която водата се подава по график в диапазона от 6 до 24 часа. Според лабораторен анализ №1240773 – 3 от 27.03.2024г. водата в ЗОЗТ „К.“ е годна за консумация.

Във връзка с оплакването на ищеца за наличие на вредители бе установено следното: Според Докладна записка от мл. инсп. Т. И. – домакин в ЗОЗТ „К.“ и приложени към нея протоколи за периода на престой на ищеца многократно е извършена обработка срещу вредители - дезинфекция, дезинсекция и дератизация от изпълнител „Фаворит“. Приложени са докладни записки относно проведени дезинфекции от лицето М. Я. – снабдител, доставчик в затвора в [населено място]. Съдът също така взема предвид и публично достъпния Годишен доклад на О. на Република България като Национален превантивен механизъм (НПМ) за 2019 г., в който се съдържа следната информация относно Затвора [населено място]: „По отношение на хигиената НПМ многократно констатира, че проблемът относно наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода е системен. Независимо от периодичното месечно дезинфектиране, то е неефективно. Затова НПМ препоръча на министъра на правосъдието да разшири списъка с разрешени вещи, като включи препарати за борба с дървеници и хлебарки, тъй като този проблем съществува навсякъде в системата за изпълнение на наказанията“.

Относно твърдението в исковата молба, че на лишените от свобода не е бил осигурен санитарен възел по време на престоя на открито съдът взе предвид данните, предоставени с Докладна записка Рег. №168, съгласно която престоят на открито за лишените от свобода е организиран в обособено каре, което не разполага със собствен санитарен възел, но се намира в близост до килиите и по време на престоя на открито

санитарен възел може да бъде използван от лишените от свобода при поискване.

Във връзка с оплакването на ищеца, че в затвора липсва медицинско лице и че не му е предоставена адекватна медицинска грижа предвид заболяванията му, съдът установи следното: Съгласно докладна записка Рег. №168 в ЗОЗТ „К.“ има назначен щатен лекар – д-р Т. Д., когото затворниците посещават всеки вторник или по спешност, а при тежки заболявания лицата се конвоират до СБАЛЛС или външно лечебно заведение. Според медицинска справка Рег. № 168 към д.з на д-р Т. Д. ищецът П. Д. Ц. е с дългогодишна наркотична зависимост, за която е проведено лечение с Метадон, прекратено след влизането в затвора, и не е имало предписания от психиатър за продължаване на лечението. Проведено е лечение за хепатит Ц от 19.08.2024г. до 05.09.2024г. във ВО при СБАЛЛС [населено място] и при проведени последващи изследвания не са установени данни за отклонения от нормата. Във връзка с изследвания на стойности на кръвното налягане е установено, че стойностите са в норма, поради което лечението на лицето за хипертония с Престариум е спряно.

Така описаната фактическа обстановка се установява въз основа на посочените по-горе писмени доказателства, които се допълват от гласните доказателства от показанията на разпитания в хода на съдебно производство по искане на ищеца свидетел А. Т. Х.. Свидетелят твърди, че е пребивавал в същото помещение като ищеца за период от около година. Свидетелят посочва, че в затвора има студена вода постоянно, водата е годна за пиене, налице са санитарни възли, проветрение, осветление, осигурени са редовни прегледи при медицинско лице. Сочи, че по време на престоя на открито може да бъде използван санитарен възел. Потвърждава, че в затвора има хлебарки въпреки, че се пръска срещу тях редовно. Отрича да е наясно с емоционалното състояние на ищеца в следствие на условията в затвора, както и да е запознат със здравословните му проблеми извън опиумната зависимост.

При така установената фактическа обстановка, съдът приема за установено от правна страна следното:

Разпоредбите на чл. 284-286 от ЗИНЗС, вр. чл.3 от с.з., уреждат защита на осъдените и задържаните под стража лица срещу поставянето им в неблагоприятни условия, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: 1. акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от закона; 2. настъпила, в резултат на нарушението имуществена/неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС оборима презумпция и 3. пряка и непосредствена причинна връзка между вредите и нарушението (в този смисъл е Решение № 15247 от 12.11.2019 г. по адм. д. № 813/2019 г., III отд. на ВАС).

С оглед на изложеното и предвид заявената с исковата молба претенция, съдът следва да установи: А/ поставен ли е бил ищецът, като лишен от свобода в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода (чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС), достигащи прага на нечовешко или унизително отношение (чл.3, ал.1 от ЗИНЗС) и изразяващи се в действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото му достойнство или поражат чувство на страх, незащитеност, малоценност, на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на наказанието (чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС), съответно: претърпял ли е неимуществени вреди, които да са пряка и непосредствена последица от тези условия; Б/ съумял ли е ответникът (арг. чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС) да опровергае твърдението за претърпени неимуществени вреди, като установи и докаже, че не е бездействал, осигурявайки през исковия период „благоприятни условия за изтърпяване на наказанието“. Оборимостта на презумпцията по чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС не освобождава ищеца от отговорността да проведе от своя страна пълно и главно доказване (чл. 154, ал. 1 ГПК) на твърдението за понесени неимуществени вреди, които са пряк резултат от поставянето му в неблагоприятни условия в нарушение на чл. 3, ал. 1 и ал. 2 от ЗИНЗС. При постановяване на решението си настоящият съдебен състав приема, че следва да съобрази стандартите, заложи в Европейските правила за затворите. Макар да представляват само препоръки на Комитета на министрите към държавите-членки на Съвета на Европа по отношение на минималните стандарти, които следва да се прилагат в затворите, същите са отправна точка за преценката дали е налице нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унизително отношение. Съгласно Правилата лишаването от свобода чрез настаняване в затвор представлява наказание само по себе си и следователно режимът на осъдените затворници не бива да утежнява страданието, което е резултат от самото пребиваване в затвора.

В обобщение, при съвкупната преценка на събраните по делото доказателства, съдът приема, че за процесния период – от 17.07.2022 г. до 25.11.2024 г. ищецът е бил поставен в неблагоприятни условия, изразяващи се в „други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или поражат чувство на страх, незащитеност или малоценност“, и по-точно неблагоприятните условия за процесния период са се изразявали в следните две нарушения - наличие на хлебарки в килиите и неосигурен достъп за лишения от свобода до постоянно течаща вода съгласно изискванията на чл. 20, ал. 3 от Правилника за прилагане на Закона за изтърпяване на наказанията и задържането под стража (ЗИНС),

Наличието на вредители в помещенията не е свързано с неизбежната степен на страдание, присъща на наказанието, а го надхвърля и е в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с недостатъчни усилия на затворническата администрация по справяне с този системен проблем. Изводът за това не се оборва от предоставените от ответника доказателства за периодична дезинсекция в пенитенциарните заведения, доколкото както писмените, така и устни източници на информация, са единни, че тези мерки не са ефективни. Свидетелските показания на лицето А. Х. също потвърждават, че затворническата администрация, въпреки системните си усилия, изразяващи се в дезинфекции, дезинсекции и дератизации и през процесния период, не е успявала да се справи с наличието на хлебарки в ЗОЗТ

„К.“. Предвид презумпцията по чл. 284, ал.5 ЗИНЗС съдът приема наличието на претърпени неимуществени вреди в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с условията на изтърпяване на наказанието в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС за доказани.

Съдът също така приема, че условията в ЗОЗТ „К.“ не отговарят на изискванията на чл. 20, ал. 3 от Правилника за прилагане на Закона за изтърпяване на наказанията и задържането под стража (ЗИНС), съгласно който „На лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода.“ Видно от доказателствата, приложени от ответника чрез Докладна записка Рег. №168, лишените от свобода нямат достъп до течаща вода в диапазона от 24 до 6 часа. По изложените съображения съдът приема за доказано нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. Предвид презумпцията по чл. 284, ал.5 ЗИНЗС съдът приема наличието на претърпени неимуществени вреди в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с условията на изтърпяване на наказанието в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС за доказани.

При преценката на останалите твърдения на ищеца в исковата молба - недостатъчна жилищна площ, наличие на влага, мухъл и течове в килията по време на дъжд, лоши условия за ползване на общите бани и тоалетни в закритата част на затвора, липса на санитарен възел извън килиите по време на престоя на открито, негодна за консумация вода, липса на медицинско лице в затвора, и липса на адекватни медицински грижи предвид заболяванията на ищеца, следните не се приемат за доказани от съда предвид свидетелските показания на лицето А. Т. Х. и информацията, предоставена от ответника в Докладна записка рег. №168 на Д. Т., инспектор „СДВР“ на 5-та група и медицинска справка от д-р Т. Д., лекар ЗОЗТ „К.“.

Стандартите на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от Конвенцията обаче налагат да бъде взето предвид кумулативното въздействие на условията, при които се изтърпява задържането или наказанието. Също така обаче присъденото обезщетение за претърпени неимуществени вреди от едни аспекти на изтърпяване на задържането или наказанието не следва да се превръща в прекомерна санкция за затворническата администрация, която стриктно и при спазване на законовите си задължения и правомощия е осигурила на ищеца изтърпяване на наложеното му наказание при *други* благоприятни аспекти на тези условия, което също следва да се съобрази при преценката на кумулативното въздействие на тези условия. При определяне размера на обезщетението съдът намира, че следва да се съобрази с анализа на новите решения на ЕСПЧ по дела, касаещи оплаквания за лоши условия в местата за ЛС, според който обезщетение, присъдено от националния съд, което се равнява на 4 евро на ден или на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства е адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане. Едновременно с това в повечето случаи такова обезщетение би било достатъчно, за да обезщети вредите, произтичащи от нарушение на забраната за поставяне в лоши условия на задържане по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Съгласно чл.52 от ЗЗД съдът определя размера на обезщетение по справедливост. Съобразно задължителните указания, дадени в т.ІІ от ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно понятие. То е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които трябва да се имат предвид от съда при определяне размера на обезщетението. Справедливият размер на обезвредата следва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен от претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря, както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. В съдебното производство по присъждане на обезщетение посочените неимуществени вреди следва да намерят материален израз, който законът в нормата на чл.52 ЗЗД определя „по справедливост“, макар неимуществените вреди да нямат стойностно изражение и да не подлежат на аритметично изчисляване. Съдът приема, че размер на обезщетение от 1 лев (25% от присъждането на ЕСПЧ) на ден би бил справедливо обезщетение за претърпените от ищеца неимуществени вреди от нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС и чл. 20, ал. 3 ППЗИНС за периода 17.07.2022 г. до 25.11.2024 г., изразяващо се в „други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“, и по-точно хлебарки в килиите и неосигурен достъп до постоянно течаща вода. Процесният период включва 168 дни през 2022г., 365 дни през 2023 г. и 329 дни през 2024 г. или **общо 862 дни**, или общо сума в размер на **862 лв.** Тази сума следва да се присъди със законната лихва от предявяване на иска на 25.11.2024 г., като негова законна последица, до окончателното ѝ изплащане. За разликата до предявения размер искът следва да бъде отхвърлен.

При този изход на спора разноски следва да се присъдят в хипотезата на чл. 286, ал. 3 ЗИНЗС - когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса, в случая от 10.00 лв. В договора за правна защита и съдействие, сключен на 09.10.2024 г. с адв. С., е договорена безплатна правна помощ на основание чл.38, ал.1, т.2 от Закона за адвокатурата. За тези случаи, разпоредбата на чл. 38, ал. 2 от ЗА предвижда, че адвокатът има право на адвокатско възнаграждение, което съдът определя в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по чл. 36, ал. 2 и осъжда другата страна да го заплати. Минималното възнаграждение по чл. 7, ал. 2, т. 2, вр. чл. 8, ал.1 от **Наредба № 1/2004 г. за възнаграждение за адвокатската работа е 400.00 /четирисотин/ лева при уважен размер на исковата претенция от 862 лв.** Съдът приема, че адвокатското възнаграждение не следва да се определя съобразно размера на исковата претенция, тъй като това може да доведе до злоупотреба с процесуални права и присъждане на разноски в размер по-голям от присъденото обезщетение, какъвто не е замисълът на законовата уредба по ЗИНЗС.

В хипотезата на частично уважаване на иска не е предвидена възможност за заплащане на ответника на юрисконсултско възнаграждение, поради което

такова не следва да му се присъжда.

Водим от горното и на основание чл. 285 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 от АПК, във връзка с чл. 1 от ЗОДОВ, **Административен Съд С. - град, I отделение, 21 състав,**

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на П. Д. Ц., ЕГН [ЕГН], чрез адв. И. С. от САК, обезщетение за **неимуществени вреди в размер на 862.00 лв.**, претърпени за нарушение на чл. 3, ал. 2, ЗИНС и чл. 20, ал. 3 ПП ЗИНЗС вр. чл.284-286 ЗИНЗС, поради неблагоприятни условия на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗОЗТ „К.“ в периода от 17.07.2022 г. до 25.11.2024 г., ведно със законната лихва от 25.11.2024 г. до окончателното изплащане, както и сторените в производството разноски в размер на **10.00 лв.** за държавна такса.

ОТХВЪРЛЯ иска, предявен от П. Д. Ц., ЕГН [ЕГН], срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, за разликата **до предявения размер от 50 000 лв.**

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на И. С.- САК на основание чл.38, ал.1, т.2, вр. ал.2 от Закона за адвокатурата адвокатско възнаграждение в размер на **400.00 /четирисотин/ лв.**

Решението подлежи на обжалване в 14-дневен срок от съобщаването му на страните с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София град.

СЪДИЯ: